

PepinoGold.sk

Topinambur - Helianthus tuberosus

Pôvod

Topinambury boli už pestované Indiánmi v Severnej Amerike v predkolumbovskej dobe. Do Európy sa dostali v roku 1616. Niekedy boli označované ako židovské zemiaky i jeruzalemské artičoky. Patrí k plodinám schopným vyprodukovať najviac energetických zložiek z jednotky plochy.

Využitie

Využívajú sa hľuzy, prípadne aj vňať ako výdatná krmovina. Tvorí mohutné rastliny výšky cez 2 m. Byť niektorých odrôd končí malým kvetenstvom, zakvétajúcim žltou na jeseň, takže zdužinatelé lôžka sa konzumovala ako artičoky. Semená dozrievajú len v klimaticky teplejších oblastiach. U nás sa množia výhradne vegetatívne hľuzami. Sú podobné zemiakom, avšak s hlbšími očkami, prípadne s výrastky, veľakrát sú hľuzy zrastené, nepravidelné. Šupka je, podľa odrôd, biela, ružová až fialovo červená. Topinambury majú podobné zloženie ako zemiaky. Bielkovín obsahujú až 2,5%, tuku 0,8%, 16% inulínu a 1% pentosanů. Z minerálií viac železa a kremíka, menej draslíka. Sú vhodným jedlom pre diabetikov. Hľuzy topinambúr sú delikatesná zeleninou, upravujú sa ako zemiaky, v polievke, na šalát, varené, dusené, zapечené a vyprážané.

Pestovanie

Na klimatické podmienky a pôdy nie sú topinambury náročné. Odčerpávajú značne živín vzhľadom k vysokým výnosom. Hľuzy sa vysádzajú do hĺbky 10 cm včas z jari, jesenná výsadba by bola možná. Spon môže byť od 35 x 35 cm do 50 x 50 cm, prípadne sa vysádza do jednoduchých alebo zdvojených radov ako vetrolamy alebo dočasné živé steny. Topinambury zberáme od októbra do jari, pretože sú mrazu-vzdorné. Zvlášť chutné sú od februára, kedy skladované zemiaky strácajú na kvalite. Pretože by úrodu nebola možná zo zamrzutej pôdy, dobývame je neskoro na jeseň. Postupujeme týmto spôsobom, že rastliny vyvraciamy, čím sa objaví na povrchu pôdy väčšina hľúz, pretože súčasné odrody majú sústredené hľuzy pod zdrevenenú stonkou. Prípadne zvyšné hľuzy vyhrnieme zo zeme motykou. Topinambury každoročne zberáme a znovu vysádzame. Ak necháme je v krajine bez presádzania, tvorí sa veľké množstvo drobných hľúz. Hľuzy topinambúr skladujeme v nehlboké zemný jame, prekryjeme je zeminou, povrch chránime fóliou, aby zemina nepomokla a nezamrzla. Podobne možno ukladať hľuzy pod prístrešok alebo do sklepa, vždy zasypané zeminou alebo pieskom, prípadne uložené vo fóliovom vreci, hore nezavázaném. Voľne uložené topinamburové hľuzy vzápätí zasychajú a znehodnocujú sa. Výnos je vyšší ako u zemiakov. Z 1 m² je výnos 4 - 7 kg. Využívame odrodu "Běloslupká" s hľuzami sústredenými pod rastlinu a počtom 30 kusov. Podobné sú červenoslupkaté s bielou dužinou so svetlo fialovou šupkou.

Prevzaté z knihy Pestovanie a použitie menej známych zelenín, autori: Leon Kott a Jiří Moravec, Štátnej poľnohospodárskej nakladateľstvo Praha 1989
